

VY_32_INOVACE_DEJ_DRD_20

Digitální učební materiál

Sada: Novověk

Téma: Češi v době 1. světové války

Autor: PhDr. Lenka Drdlová

Předmět: Dějepis

Ročník: 4. ročník VG

Využití: Prezentace určená pro procvičení a opakování učiva

Anotace: Materiál vychází ze vzdělávací oblasti Dějepis – dějiny novověku. Žák si zopakuje poznatky z tématu Češi v době 1. světové války a procvičí si je v závěrečném opakování.

Češi v letech 1. světové války

Situace na počátku války

- v Čechách - **žádné nadšení** pro mobilizaci
 - Češi - **nechuť jít bojovat** proti Slovanům (Srbům, Rusům)
 - v průběhu války se nechávali dobrovolně zajímat
 - **zrušen politický život**, rozpuštěn parlament (Říšská rada)
- po vyhlášení války** - vojenský režim, omezena občanská práva a svobody (shromažďování, zavedena cenzura)
- zhoršení životních podmínek (zásobování)
 - zaveden **přídělový systém**
 - vznik **černého trhu** s vysokými cenami

na začátku války - úspěchy ruské armády

=> **naděje** mezi Slovany, že válka brzy skončí porážkou RU

- v Čechách - protirakouské manifesty
- **perzekuce všeho českého**

Politika mimořádná opatření nesvoboda + politický útlak cenzura

1914 - 1916 - zatýkáni představitelé české politiky (Václav **Klofáč**, Karel **Kramář**, Alois **Rašín**)

- odsouzení jako velezrádci (novým císařem Karlem I. amnestováni)

T. G. Masaryk - podílel se na založení tajné organizace **Maffie** (spolu s **E. Benešem**)

- reprezentovat české zájmy doma, mít vliv na českou politiku a na veřejné mínění
- udržení spojení mezi cizinou a domácím odbojem

1916 – 1917 – zlepšení situace - zemřel **František Josef I.**

– nástup **Karla I.** (1916)

- začíná provádět **změny**
- **uvolnění** – méně cenzury, amnestie

v květnu 1917 - vydán **Manifest českých spisovatelů**

- hlavním iniciátorem byl **Jaroslav Kvapil**
- **výzva k poslancům** (českému svazu), aby obhajovali zájmy českého národa

Zahraniční odboj

T. G. Masaryk

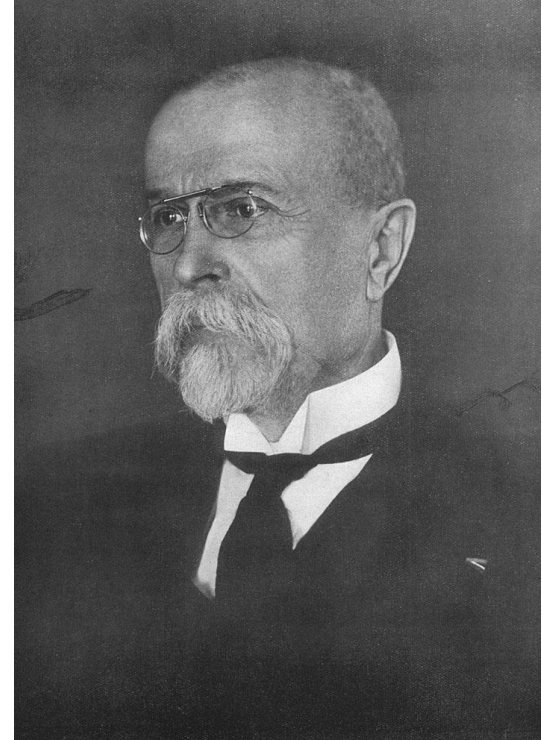
veřejně činný

- založil Realistickou stranu
- poslanec v Říšské radě
- v prosinci 1914 do emigrace zahájil přípravu protihabsburského odboje
- pro svou představu československého státu našel finanční a morální podporu v prostředí krajanských spolků ve Francii, Velké Británii, Rusku a hlavně v USA

6. 7. 1915 - „Masarykova zahraniční akce“

- projev ve Švýcarsku = **počátek boje za československou samostatnost**
- veřejně vystoupil proti Habsburkům

Obr. 1

Masaryk vytvořil z představitelů českých a slovenských krajanů a emigrantů **Národní komitét** vznikl v září 1915

- centrum zahraničního odboje
- vznikla z něj **Československá národní rada**
- **T. G. Masaryk, Eduard Beneš, Milan Rastislav Štefánik**

Opory odboje

- **krajanské spolky**

- Češi a Slováci již dříve v zahraničí (hlavně USA)

smlouvy: **1915 – Clevelandská dohoda**

1918 – Pittsburská dohoda

- prohlášení o společném státě
- stanovena slovenská autonomie v rámci ČSR
- přesvědčit Dohodu o potřebě rozbít Rakousko-Uhersko
- přesvědčit i veřejné mínění na západě

Dohoda

- její cíl nebyla podpora malých států
- chtěla nechat Rakousko-Uhersko
- **W. Wilson** – psal jen o autonomii států v Rakousko-Uhersku
- nakonec přistoupila na vznik **ČSR**

- vojenské jednotky – zběhové a zajatci – bojovali na straně Dohody
- Rusko, Francie, Itálie, Anglie

1918 – **nové československé vojsko**

- Rusko – 70 000 mužů
- Francie – 10 000 mužů
- Itálie – 20 000 mužů
- vojenský odboj - přínos na cestě k uznání exilové československé vlády a nároků Čechů a Slováků na společný stát

přelomovým rokem je **rok 1917**

- **2. 7. 1917** čs. legie - první úspěch v **bitvě u Zborova**
- po říjnové revoluci čs. jednotky v **konfliktu s bolševiky**
- revoluce zkomplikovala situaci českých legií v Rusku
- uzavření Brest-Litevského míru (březen 1918) znamenal pro Rusko ztrátu velkých území, vystoupení ze států Dohody => legie neměly kde bojovat

Masaryk pobývá v Rusku

- prosazuje politickou neutralitu legií ve vnitřních záležitostech Ruska, prosazuje odchod legií z Ruska do Francie
- dohodl se s ruskou vládou o **přesunu legií** přes Vladivostok (transsibiřskou magistrálou), z Vladivostoku pak lodími do Francie = **anabáze**
- poslední vojáci opouštějí Vladivostok až v září 1920

- vývoj v Rusku se ubíral jinou cestou, než předpokládal **Masaryk**
- drobná nedorozumění mezi legiemi a sovětskou vládou přerostla v **ozbrojený konflikt**
- sovětská vláda žádala odzbrojení legií (=> legie proti sovětské vládě)
- legie obsadily celou magistrálu, města v Povolží, na Sibiři a na východě
- v těchto místech svrhli sovětské vlády a nastolili demokrat. vlády (eseři, menševici)
- velký ohlas v USA
- finanční pomoc byla minimální a vojenská pomoc žádná

Masaryk byl nazýván „pánem Sibiře“; noviny oslavovaly armádu státu, který neexistuje

březen 1918 - **Masaryk** odchází z Ruska do Ameriky (přes transsibiřskou magistrálu)

léto 1918 - státy Dohody vyjadřují souhlas s vytvořením ČSR

- postupně dochází k vnitřnímu rozkladu legií (ztrácejí své opodstatnění)

v zemích, kterým legie pomohly k demokracii, se k moci postupně dostává generál **A. V. Kolčak**

- (obnovuje zde carismus), nastoluje diktaturu (tomu legie nechtěly napomáhat)

nakonec dochází k **uzavření příměří se sovětskou vládou**, legie jsou evakuovány

Obr. 2

Úkoly k procvičování:

1. Jaký byl vztah českého obyvatelstva k válce?
2. Jak se změnila v českých zemích situace po smrti Františka Josefa I.?
3. Co víš o tzv. Masarykově zahraniční akci?
4. Co byla Československá národní rada?

5. Co obsahovaly smlouvy (Clevelandská a Pittsburská) v souvislosti s budoucností ČSR?
6. Co to byly legie?
7. Jaký byl osud legií v Rusku?

Zdroje:

ČORNEJ, Petr. Dějepis 3: Novověk. 1. vyd. Praha: 2001, SPN. ISBN 80-7235-172-9.

MANDELOVÁ, Helena. Novověk II: Dějepisné atlasy pro základní školy a víceletá gymnázia. 1. vyd. Praha: Kartografie, 2005. ISBN 80-7011-470-3.

VOLNÝ, Zdeněk a kol. Toulky minulostí světa, Desátý díl: Evropské národní státy, revoluční rok 1848, porevoluční normalizace, první světová válka, vznik moderního světa. 1. vyd. Praha: VIA FACTI, 2008. ISBN 978-80-904103-0-5.

HARNA, Josef a Rudolf FIŠER. Dějiny českých zemí: Díl druhý – Od poloviny 18. století do vzniku České republiky. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1995. ISBN 80-7168-522-4.

ČORNEJ, Petr a kol. Kdy, kde, proč a jak se to stalo v českých dějinách. 1. vyd. Praha: Reader's Digest Výběr, 2001. ISBN 80-86196-33-X.

Zdroje:

Obr. 1: *File:Tomáš Garrigue Masaryk 1925.PNG* [online]. Wikipedie:Otevřená encyklopedie [cit.2014-02-02].

Dostupné z: [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tomáš Garrigue Masaryk 1925.PNG](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tomáš_Garrigue_Masaryk_1925.PNG) Creative Commons 3.0

Obr. 2: *File:Kolchak chef suprême de la Russie.jpg* [online]. Wikipedie:Otevřená encyklopedie [cit.2014-02-02]. Dostupné z: [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kolchak chef suprême de la Russie.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kolchak_chef_suprême_de_la_Russie.jpg)

Creative Commons 3.0

Obr. 3, 4: Klipart z Office.com

Obr. 5: vlastní tvorba – všechna práva vyhrazena

Děkuji za pozornost.

Obr. 5

Gymnázium Nové Město na Moravě